

ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΑΡΑΜΠΟΥΡΟΥ

«Δεν με νοιάζει αν κάποιος ενοχλείται από αυτά που γράφω»

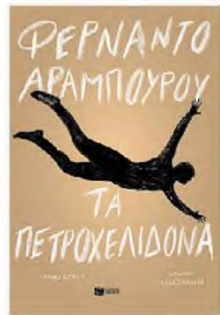
Ο δημοφιλής στην Ελλάδα ισπανός συγγραφέας μιλά στο BHMAGAZINO για το νέο του βιβλίο και την αξία της ανάγνωσης.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΑΡΙΑ ΕΝΑ ΣΤΡΑΤΗΓΕΛΟΥ

«Όπως δήλωσα: ένας ποιητής που δεν γνωρίζεις ούτε θα γνωρίσεις, σε μίσησα με σφοδρή, σε αγάπησα με μίσος και μου ήσουν, κοντολογίς, αδιάφορος. Όλα αυτά ταυτόχρονα, σαν σιθές που ξεπερνάγονται ξαφνικά από μια κάνη, μερικές από τις, άλλες από και, ανακατεμένες, σε πλήρη συναισθηματική σύγχυση». Αίτη σημασία έχει σε ποιον ακριβώς μιλάει ο ήρωας στο καινούργιο βιβλίο του Φερνάντο Αραμπούρου «Τα πετροκελίδωνα» (εκδ. Πατάκη, σε μετάφραση Τίνας Σπερελάκη), καθώς θα μπορούσε να αναφέρεται σε όλα τα κονανά του πρόσωπα με τα οποία τον συνδέει σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα, αν και με διαβαθμίσεις, η συγκεκριμένη ψυχική κατάσταση. Για την ιστορία, είναι ο γιος του στον οποίο απευθύνεται νεορά μέσα από τον εσωτερικό μονόλογο που διατρέχει σε μεγάλο βαθμό το ογκώδες αυτό μυθιστόρημα, εν είδει αποχρητιστήριου κειμένου, καθώς έχει ήδη αποφασίσει να δώσει στον εαυτό του μόλις έναν χρόνο ζωής για να πεθάνει ως ανύχτηρας πεπεισμένος «πως δεν είναι δυνατός να γνωρίσεις κανέναν σε βάθος». Ο Αραμπούρος, ο συγγραφέας που έχει γράψει αυτό που θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα ισπανόφωνα βιβλία της εποχής μας, την ιδιαίτερα αγαπητή και στην Ελλάδα «Πατρίδα», το μεγάλο μυθιστόρημα για τη Χώρα των Βάσκων, ρίχνει τους πολιτικούς τόνοι και στρέφεται στις διαπροσωπικές σχέσεις, για να

αμφιβάλλει τελικά παρά την εμμονή του μισάνθρωπου, θυμωμένου ήρωά του ένα βιβλίο για την ομορφιά της ζωής που δεν βρίσκεται στις μεγάλες ή μικρές επιτυχίες. Και είναι εθιστικές οι διαδρομές στους δαιδαλούς του νου αυτού του αδυσώπητου ανθρώπου που δεν χαρίζεται πρώτα απ' όλα στον ίδιο τον εαυτό του, καθώς εκφράζει σκληρές αλήθειες με μια αιχμηρότητα και ένα χούφρο που τις καθιστά απολουσπικές ακόμα και όταν είναι αβόλες.

Πώς ξεκίνησε και πώς εξελίχθηκε η συγγραφή του βιβλίου; Εί-

Τα «Πετροκελίδωνα» είναι ο τέταρτος τίτλος του Φερνάντο Αραμπούρου που κυκλοφορεί στα ελληνικά.

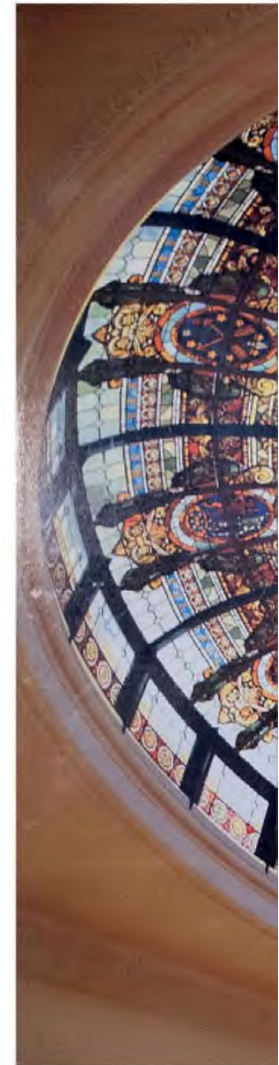
κατε έναν σαφή και επιτακτικό στόχο στο μυαλό σας; «Τα «Πετροκελίδωνα» προέκυψαν από διάφορα ερεθίσματα, ορισμένα σημαντικά για μένα, αλλά ίσως όχι για τους αναγνώστες, και άλλα ήδη ξεχασμένα. Καθώς συλλογίζομαι διάφορα ζητήματα, άρχισα σταδιακά να φαντάζομαι την ιστορία ενός ανθρώπου που ορίζει εκ των προτέρων την ημερομηνία του θανάτου του και μας προσφέρει το θέμα της ιδιωτικής ζωής του μέσα από μια άσπρη καθημερινή γραφή. Με ενθάρρυνε επίσης να ξεκινήσω τη συγγραφή του μυθιστορήματος η πρόθεσή μου να γράψω για την εποχή μας και για τη Μαδρίτη. Δεν είχα ποτέ σκοπό να υποτάξω την ιστορία σε ένα ηθικό, πολιτικό ή άλλο είδος μήνυμα. Εγώ αναδεικνύω και αφήνω, δεν κηρύττω. Μου αρκεί να διαμορφώσω μια λίγο ή πολύ αντικεικτική αφήγηση, και στο τέλος αναμένεται στους αναγνώστες να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα.

Ο ήρωάς σας αισθάνεται απέχθεια, ακόμα και μίσος για όσους και όσες τον περιβάλλουν - εκτός από τον σκύλο του - ως ένα μέσο να τροφοδοτήσει το «ένστικτο αυτοσυντήρησης του εγώ», όπως παρατίθεται και η άποψη του Ζήγκμουντ Φρόυντ. Είναι ένας άνθρωπος της εποχής του που η βία του παρελθόντος αντίζει στο επίσης προβληματικό παρόν ή αυτό το μίσος έχει περισσότερο υπαρξιακό χαρακτήρα; «Κάποιοι κριτικοί έχουν πει ότι ο ήρωάς μου είναι ένας "γκουρμέ του μίσους" και νομίζω πως

υπάρχει αρκετή αλήθεια σε αυτόν τον ορισμό. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι πρόκειται για ένα μίσος μάλλον διανοητικό, που δεν εκδηλώνεται με βίαιες πράξεις. Ένα μίσος ενδόμυχο που υποκαθιστά στον πρωταγωνιστή την έλλειψη σπουδαίων πράξεων στη ζωή του. Είναι το μίσος ενός πνευματικά διαλυτού αποστηγμένου που έχει φτάσει σε κάποια ηλικία, τα 55, συνειδητοποιεί πως δεν έχει ζήσει τίποτα σπουδαίο στη ζωή του και αναζητά γύρω του αιτίες και ενόχους».

Πιστεύετε στην έννοια του «απολουστικού μίσους» όπως ο ήρωάς σας, αυτό που διέπειτα «από διακριτικότητα και σύννεση» ως μέσο επιβίωσης; «Στη λογοτεχνία, ναι. Εκτός λογοτεχνίας, δεν ξέρω. Υπάρχουν πολλών ειδών άνθρωποι, οπότε δεν θα με εξέπληξε αν κάποιοι έβρισκαν στο μίσος γεύσεις και μυρωδιές ευχάριστες».

Ο ήρωάς σας δεν έχει κάποιο σύστημα πίστης - κατά βάση θρησκευτικό ή πολιτικό. Κατά πόσο πιστεύετε μπορεί να διέγει κανείς τον βίο του δίχως κάποιο «υποστυπιακό σύστημα»; «Εδώ έγκειται μία από τις κεντρικές πτυχές του ήρωα. Είναι ένας άνθρωπος που, αν και δεν πιστεύει σε τίποτα, παραμένει ηθικός. Πηγαίνει στη δουλειά του, έστω κι αν το επάγγελμά του δεν τον αρέσει και δεν χρειάζεται τα χρήματά. Σκοπίζει τα βιβλία του στην πόλη αντί να τα πετάξει στα κοσκινίδια ή να τα καταστρέψει. Πληρώνει τους λογαριασμούς

του, τιμή τη φίλια, φροντίζει με αγάπη τον σκύλο του. Κατά βάθος, ο μεγάλος του αγώνας είναι ενάντια στον μηδενισμό. Και, επιτυχώς γι' αυτόν, σε αυτή τη σκληρή μάχη ενάντια στον ίδιο τον εαυτό του δεν θα του λείψει η βοήθεια».

Επίσης είναι καθηγητής γυμνασίου στο επάγγελμά, όπως υπήρξατε κι εσείς. Σε ποιον βαθμό συμφωνείτε με τις απόψεις του και την περιγραφή του για την τρέχουσα, προβληματική κατάσταση της εκπαίδευσης και των παιδαγωγικών αντιλήψεων στην Ισπανία (που μοιάζει να είναι πολύ παρόμοια με εκείνη της Ελλάδας πρέπει να πω); «Ήμουν δάσκαλος επί 24 χρόνια στη Γερμανία και η κατάσταση στα σχολεία ήταν παρόμοια με αυτήν της Ισπανίας: έλλειψη κινήτρων για τους εκπαιδευτικούς, προβλήματα απειθαρχίας, δυσκολία σύνδεσης της εκπαίδευσης με

OSCAR DOMÍNGUEZ / VIA PICTURES / GETTY IMAGES

τις νέες τεχνολογίες, γραφειοκρατία, τάξεις με πάρα πολλούς μαθητές κ.λπ. Αυτά είναι που το λέω, αλλά δεν έχω συνταγές για την επίλυση των σημερινών σοβαρών εκπαιδευτικών προβλημάτων. Θα ήταν καλό οι πολιτικοί που έχουν την ευθύνη να λάβουν σοβαρά υπόψη τους το θέμα, διότι από αυτό εξαρτάται το μέλλον κάθε χώρας».

Η εποχή μας επιτάσσει να αποκατασταθούν οι αδικίες εις βάρος των γυναικών και αυτό είναι κάτι που αντικατοπτρίζεται και στα έργα - και τα συγγραφικά - που κυκλοφορούν ή βλεπούμε. Εσείς παίρνετε ένα ρίσκο με το να εκφράζεστε μέσω του ήρωά σας με σκληρότητα απέναντί τους... «Προσχή, Εγώ, προσωπικά, δεν είμαι σκληρός με τις γυναίκες. Για την ακρίβεια, θεωρώ δεδομένο πως ο φεμινισμός αποτελεί επιτακτικό αίτημα της δημοκρατίας. Άλλο θέμα είναι τι λένε κάποιοι

από τους ήρωες των μυθιστορημάτων μου. Σας διαβεβαιώνω όμως πως όταν ένας ήρωάς μου εκφράζεται αρνητικά για τις γυναίκες, προσώπου περάσουν 15 ή 20 σελίδες θα εμφανιστεί μια γυναίκα και θα δώσει σε αυτόν τον άντρα ένα μάθημα ζωής. Οποιοσδήποτε προσεκτικά τα βιβλία μου θα το διαπιστώσει».

Πόσο δύσκολο ή όχι είναι να εκφράζεστε ως συγγραφέας «αντιδημοφιλείς» απόψεις σε μια εποχή όπου συχνά το αναγνωστικό κοινό διαβάζει και ερμηνεύει βάσει πολύ συγκεκριμένων προσδοκιών, επίσης συχνά διαμορφωμένων από το πνεύμα των καιρών; «Γράφω ό,τι θέλω και όπως θέλω, και δεν με νοιάζει αν κάποιος ενοχλείται από αυτά που γράφω. Τα βιβλία μου δεν είναι υποχρεωτικό ανάγνωσμα. Ούτε γράφονται για να επιβεβαιώσουν τις απόψεις άλλων ή για να εξυπηρετήσουν τον

τάδε ή τον δεινό σκοπό. Οποιος αναζητά κάτι τέτοιο στα βιβλία, καλό θα κάνει να στραφεί σε άλλους συγγραφείς».

Στο βιβλίο σας η διάθεση και η επιλογή για ζωή συνδέεται και με την ανάγνωση βιβλίων. Από τι μας σώζουν τελικά τα βιβλία; «Η ανάγνωση βιβλίων μάς σώζει ίσως από πολλά πράγματα, με εξαίρεση το εφήμερο της κατάστασής μας. Εμένα μου δίνουν ένα κίνητρο στη ζωή, μου προσφέρουν απόλαυση, μειώνουν την τεράστια άγνοιά μου, μου επιτρέπουν την αισθητική εμπειρία, με βοηθούν να παραμένω δημιουργικός, μου δίνουν την ευκαιρία να ανταλλάσω εντυπώσεις με άλλους αναγνώστες. Δεν είναι και λίγα».

Υπάρχουν συγγραφείς που έστω ερήμην σας σας ακολουθούν και επηρεάζουν με κάποιον τρόπο τη δουλειά σας, και ιδίως σπι

«**Τα βιβλία μου δεν είναι υποχρεωτικό ανάγνωσμα. Ούτε γράφονται για να επιβεβαιώσουν τις απόψεις άλλων ή για να εξυπηρετήσουν τον τάδε ή τον δεινό σκοπό. Οποιος αναζητά κάτι τέτοιο στα βιβλία, καλό θα κάνει να στραφεί σε άλλους συγγραφείς**

συγκεκριμένη περίπτωση; «Δεν ξέρω. Εγώ ζω μια ήσυχη, μοναχική ζωή. Συνήθως δεν θεωρώ τον εαυτό μου μέλος της σπινθηρίσας των συγγραφέων ούτε έχω συνεχώς το βλέμμα μου

στραμμένο σε όσα κάνουν ή λένε οι άλλοι. Διαβάζω κάποιους σύγχρονους συγγραφείς και ίσως αυτοί να με επηρεάζουν ή να με εμπνέουν. Δεν το επιβεβαιώνω ούτε το αρνούμαι».